

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΡΟΔΟΠΗΣ



...ΩΡΑΙΟΝ ΦΡΟΥΡΙΟΝ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΥ...

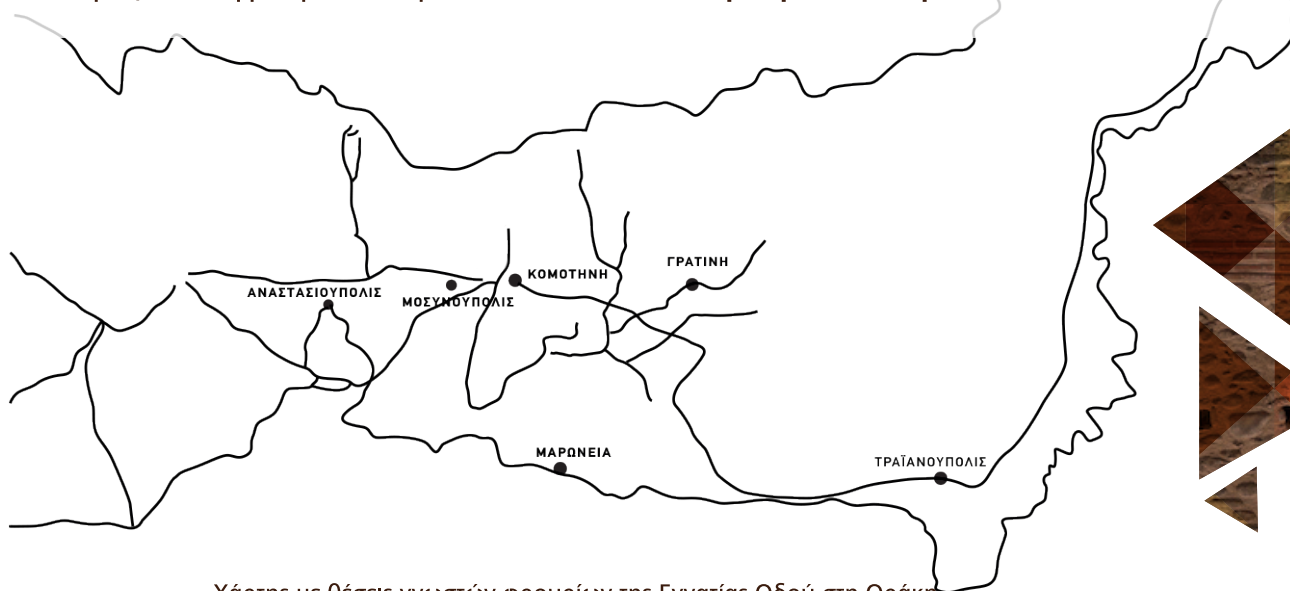
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΚΟΜΟΤΗΝΗ 2015

Τον 4ο αιώνα μ.Χ. η βυζαντινή αυτοκρατορία απειλείται από μετακινούμενους λαούς, όπως οι Ούννοι, οι Γότθοι και οι Βάνδαλοι, που παραβιάζουν τα σύνορα και επιτίθενται στους ντόπιους πληθυσμούς.

Για να αποφύγει τις επιδρομές και να διοικείται ασφαλέστερα η αυτοκρατορία, οι βυζαντινοί αυτοκράτορες ίδρυσαν κατά μήκος της Εγνατίας Οδού φρούρια, εντός των τειχών των οποίων υπηρετούσαν καλά εξοπλισμένοι στρατιώτες.

Ένα από τα βυζαντινά φρούρια της Εγνατίας Οδού είναι το **Φρούριο της Κομοτηνής**.



ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Η τοπική παράδοση κάνει λόγο για μια επιγραφή εντοιχισμένη στο τείχος του Φρουρίου της Κομοτηνής που έγραφε Θεοδοσίου Κτίσμα.

Χωρίς να είμαστε σίγουροι για το αν πρόκειται για τον αυτοκράτορα Θεοδόσιο Α΄ ή το γιο του Θεοδόσιο Β΄, προσδιορίζουμε την ίδρυση του Φρουρίου της Κομοτηνής περίπου στο τέλος του 4ου αιώνα ή στις αρχές του 5ου αιώνα μ.Χ.



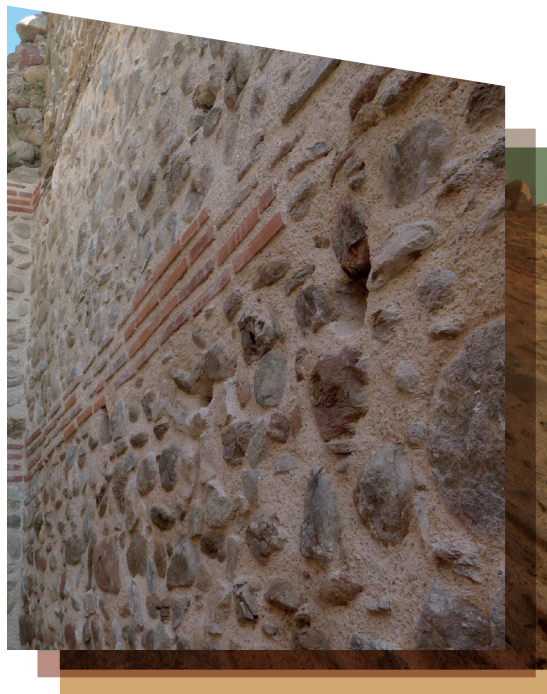
Η γεωγραφική θέση του **Φρουρίου της Κομοτηνής** ήταν ιδανική, καθώς:

- ▶ βρισκόταν δίπλα σε ποτάμι, έτσι ο στρατός προμηθευόταν πόσιμο νερό και κροκάδες (πέτρες) για την κατασκευή ή επισκευή του τείχους.
- ▶ βρισκόταν σε πεδιάδα, την οποία καλλιεργούσαν οι ντόπιοι και προμήθευαν με τροφή τους στρατιώτες.
- ▶ βρισκόταν κοντά στην οροσειρά της Ροδόπης, από τα δάση της οποίας προμηθευόταν ο στρατός την ξυλεία.



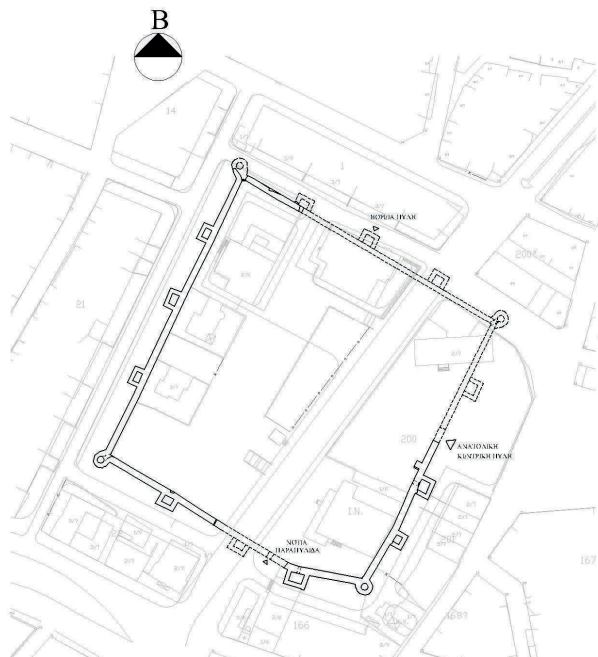
Υπολογίζεται ότι μέσα στο Φρούριο της Κομοτηνής κατά τους πρώτους αιώνες της χρήσης του παρέμεναν περίπου πεντακόσιοι (500) στρατιώτες.

Μπορείς να
αναγνωρίσεις τις
ποταμίσιες πέτρες
με τις οποίες
ήταν χτισμένο
το τείχος;





Το Βυζαντινό Φρούριο της Κομοτηνής περικλείει έκταση περίπου 15 στρεμμάτων και σήμερα αποτελεί το ιστορικό κέντρο της Κομοτηνής.



Η κάτοψη του Φρουρίου της Κομοτηνής.

Το σχήμα της κάτοψης του Φρουρίου της Κομοτηνής είναι:

-  τετράγωνο
-  ακανόνιστο
-  ορθογώνιο
-  κυκλικό



Τα τείχη του Βυζαντινού Φρουρίου Κομοτηνής είχαν περίμετρο 472,00μ. και πάχος 2,5μ.





Ακολούθησε περπατώντας την πορεία του βυζαντινού τείχους στο ιστορικό κέντρο της Κομοτηνής και προσπάθησε να αντιληφθείς το μέγεθος της έκτασης του εσωτερικού του Φρουρίου.

Προσπάθησε να συμπληρώσεις τα παρακάτω:

Το Φρούριο είχε κυκλικούς πύργους, τετράγωνους πύργους και πύλεις.

Ποια κτίρια της Κομοτηνής βρίσκονται σήμερα εντός του βυζαντινού Φρουρίου;

1.
2.
3.
4.
5.



Οι πύργοι του Φρουρίου έφθαναν τα 12μ ύψος!





Περίπου στα 1206 καταστρέφεται η Μαξιμιανούπολη, μόλις λίγα χιλιόμετρα μακριά από το Φρούριο της Κομοτηνής, από την επιδρομή του Ιωάννη Σκυλογιάννη, τσάρου των Βουλγάρων. Οι κάτοικοί της αναζητούν καταφύγιο στο Φρούριο, αναμειγνύονται με τους στρατιώτες και σχηματίζουν τον πυρήνα μιας μικρής πόλης που την ονομάζουν Κομοτηνά ή Κουμουτζηνά.

Πώς πιστεύεις ότι θα οργάνωναν την νέα πόλη τους οι κάτοικοι του Φρουρίου;
Τι κτίσματα ή μνημεία θα κατασκεύαζαν;

1.
2.
3.
4.
5.

Το 1361 τα **Κουμουτζηνά** κατακτώνται από τον Οθωμανό στρατηγό Γαζή Εβρενός Πασά, ο οποίος και αλληάζει το όνομα της πόλης σε **Γκιουμουλτζίνα** ή **Γκιουμουρτζίνα** και η πόλη αρχίζει να επεκτείνεται και εκτός του κάστρου.

Έναν αιώνα αργότερα έχουμε τις πρώτες περιγραφές περιηγητών για την Κομοτηνή:

Το 1433 ο Γάλλος περιηγητής **Bertrundon de la Broquière** αναφέρει:

“ ...φθάσαμε στην *Γκιουμουλτζίνα*,
που την περιτριγυρίζουν καλή τείχη
κοντά σε ένα ποτάμι
μέσα σε μια ωραιότατη έκταση... **”**



Λίγο αργότερα, στα μέσα του 16ου αιώνα ένας ακόμα Γάλλος περιηγητής, ο Pierre Belon du Mans μας πληροφορεί ότι:

«...Βρήκαμε μια μικρή πόλη, Γκιουμουλτζίνα....Έχει ερείπια ενός μικρού Κάστρου και μέσα είναι η εκκλησία των Ελλήνων Χριστιανών. Γιατί στο χωριό κατοικούν Έλληνες και λίγοι Τούρκοι...».



Μετά τα μέσα του 17ου αιώνα επισκέφτηκε την πόλη ο περίφημος Οθωμανός περιηγητής Εβλιγιά Τσελεμπί, ο οποίος στο *Οδοιπορικό* του αναφέρει για την πόλη τα εξής:

«...Είναι ωραίων Φρούριον σχήματος τετραγώνου, όχι επικλινούς, κείμενον επί πεδιάδος και εκτισμένον εξ οπτοπλίνθων. Εν τω συνόλω του είναι μια στέρεη, λίθινη και πλίνθινη και ωραία ακρόπολις....Είναι μικρόν μεν Φρούριον, αλλ' εντός αυτού ουδείς υπάρχει εκτός των Εβραίων. Το ήμισυ του Φρουρίου τούτου αποτελείται από χάνια....εν δε μέρος αυτού αποτελεί την πλατείαν... Το Φρούριον τούτον δεν έχει τάφρους. Πύλινος έχει εν όλω δύο. Η μία τούτων βλέπει προς νότον εις την πλατείαν της αγοράς, η δε άλλη προς ανατολίας. Eis τινά σημεία, οι πύργοι και αι επάλλξεις είναι κατεστραμμένοι...».

Στην πόλη κατοικούσαν πολλοί Εβραίοι. Χαρακτηριστικό του μεγάλου πληθυσμού της κοινότητάς τους αποτελεί η Εβραϊκή Συναγωγή, η οποία χτίστηκε στα τέλη του 18ου αιώνα και κατεδαφίστηκε το 1994.

Ποιες θρησκευτικές ομάδες συνυπάρχουν στην πόλη σύμφωνα με τις μαρτυρίες των περιηγητών του 16ου και 17ου αιώνα;

1.
2.
3.

Ποια είναι η διαφορά της σύστασης του πληθυσμού της Κομοτηνής από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα;

.....
.....
.....



Η Εβραϊκή Συναγωγή της Κομοτηνής στα μέσα του 20ού αιώνα

...ΩΡΑΙΟΝ ΦΡΟΥΡΙΟΝ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΥ...



Η παρούσα έκδοση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου
«Στερέωση και διαμόρφωση του Βυζαντινού Τείχους Κομοτηνής»

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ροδόπης
Α. Συμεωνίδα 4, 691 32 Κομοτηνή
Τ.: 25310 22411 ▪ Φ: 25310 21517 ▪ E-mail: efarod@culture.gr



Μελέτη-σχεδιασμός-κείμενα: Νάγια Δαλακούρα
Αρχαιολογική τεκμηρίωση: Νίκος Τριβυζαδάκης
Γενική Επιμέλεια: Χρύσα Καραδήμα
Σχέδια: Γιώργος Ευφραιμίδης - αρχείο πρώην 15ης ΕΒΑ
Γραφιστικός σχεδιασμός: spaghetti! (www.spaghetti.gr)

* copyright Εφορεία Αρχαιοτήτων Ροδόπης
Δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή του φωτογραφικού υλικού και του κειμένου του εντύπου
χωρίς την έγγραφη έγκριση της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ροδόπης